

ERGENLİK DÖNEMİNDE SORUMLULUK BİLİNCİ

Sorumluluk bilinci önce aileden sonra çevreden öğrenilen ve yaşam boyu geliştirilebilecek olan bir beceridir. Sorumluluk, davranışlarımızın gerektirdiklerini yapmak, kendimize ve çevremize karşı görevlerimizi yerine getirmektir. Yapmamız gerekenleri ne zaman, ne şekilde yapacağımızı bilmektir. Aile içinde sorumluluklarını yerine getiren çocuklar, toplum içindeki görev ve sorumluluklarını üstlenen, başkalarının haklarına saygı duyan birer yetişkin olacaklardır.

Kendi ayakları üzerinde durabilen, özgüveni gelişmiş, mutlu ve başarılı bireyler yetiştirebilmek için sorumluluk bilinci kazanmada çocuklarımızı desteklememiz vazgeçilmezdir. Ancak aileler sorumlulukların ne olduğunu çok net olarak açıklasalar da bazı çocuklar sorumluluklarını erteleyebilir. Özellikler bireyselleşme yolunda büyük bir değişim ve dönüşüm yaşan ergenlerde erteleme davranışı sık olarak görülür. Erteleme davranışının altında yatan sebeplerin bulunması, anne- baba tutumlarının uygunluğu, yaşa uygun sorumlulukların gözden geçirilmesi sorumluluk bilinci kazanma yolunda önemlidir.

Erteleme Davranışı

Bu davranışı, yapılması gereken zamanda yapılmayan işlerin, sonra ki bir zamana bırakılmasını erteleme olarak tanımlayabiliriz. Çocuğunuz bir işi yapmayı sürekli geciktiriyorsa, bu davranışın altında yatan etkeni bulmak önemlidir. Korkular erteleme davranışına sebep olabilir. Başarı korkusu, eleştirilmek istememe, kabul görmeyeceğini düşünme hissedilen korkulara örnek olabilir. Bu sebepleri birlikte keşfedip üzerinde konuştuğunuzda erteleme davranışı da ortadan kalkacaktır.

Başarı Korkusu

Ergenler bazen dışlanacaklarını düşünerek sınıfın en başarılı öğrencisi olmaktan çekinebilirler. Tüm görevlerini yerine getiren, öğretmeni ile iyi ilişkiler kuran bir öğrenci sınıf arkadaşları

tarafından çok iyi olduğu için dışlanabileceğini, arkadaş gruplarına dahil olamayacağını düşünebilir. Bir konu üzerinde başarı kazandığında, örneğin bir Tubitak projesinde dereceye girdiğinde herkesin beklentisinin artacağını tüm projelerde başarılı olması gerektiğini düşünebilir, çevresindeki kişilerin beklentilerini karşılayamamaktan endişe duyabilir. Her iki durumda da olası sonuçlarla yüzleşmemek için yaptığı işlerde kendini geri çekebilir. Böyle durumlarda her koşulda yanında olduğunuzu hissettirmeniz çocuğunuzu rahatlatacaktır.

Eleştirilmek İstememe

Ergenler yaptıkları işin beğenilmemesinden dolayı kaygılanırlar ve eleştirilmemek adına çekimser kalırlar. Dönem özelliği olarak, eleştirilmek varoluşlarına bir tehdit gibi algılanır. Sevdiği bir derste ya da alanda bir projeye dahil olmamak, yarışmalı oyunlarda hata yaparsa arkadaşları tarafından eleştirileceği için oyuna katılmamak ve benzeri davranışlar bu duruma örnektir. Eleştirinin kendimizi geliştirmek için fırsat olduğunu anlamalarını sağlamak önemlidir.

Kabul Görmeme

Gelişim döneminin hangi evresinde olurlarsa olsunlar deneyimlemek onlar için önemlidir. Ergenler de çocuklar gibi yaşayarak öğrenirler. İsteklerinin reddedileceğini düşündüklerinde çekimser kalabilirler. Örneğin öğretmenin söz vermeyeceğini düşündükleri için parmak kaldırmayabilir, ödevini yapmayı unuttuğunda bu unutmanın sizin tarafınızdan kabul görmeyeceğini düşündüğü için gizleyebilir. Her zaman istediğimizi alamayacağımızı, kabul görmeyen davranışlarımızın olabileceğini ve kişiliğimizi değil davranışlarımızı değiştirerek bu durumun üstesinden gelebileceğimizi anlamalarına yardımcı olmak önemlidir.

Anne-Baba Tutumları

Anne baba ergenlik döneminde de erken çocukluk döneminde olduğu gibi çocuğunun tüm ihtiyaçlarını kendisi tarafından karşılanması gerektiği bilinciyle hareket ettiğinde ya da anne-baba otoriter bir tutum sergilediğinde özgüven gelişimi ve bireyselleşme engellenmiş olur. Çocuk sorumluluk almaktan kaçınır. Ben değerliyim, varlığımla kabul görüyorum,

düşüncelerim ailem tarafından dinleniyor, önemliyim hissini yaşayan ergen sorumluluk almak konusunda istekli ve cesaretli olacaktır.

Öneriler;

- Üstlenmesi gereken sorumlulukları birlikte belirleyin. Sorumluluklar yerine getirildiğinde yaşanacak olumlu gelişimlerin yerine getirilmediğinde olabilecek olumsuzlukları konuşun.
- Başarma duygusunu deneyimlemesi için yerine getirebileceği sorumluluklar verin.
- Kendi seçimlerini yapıp, davranışlarının sonuçlarıyla yüzleşmesine fırsat tanıyın.
- Yaşadığı problemler karşısında çözüm üretmesine fırsat verin.
- Yapmış olduğu hataların tecrübe kazanması ve güçlenmesi için gerekli olduğunu anlatın.
- Yardım isteyin, sizin de ona ihtiyaç duyabileceğinizi hissettirin.
- Model olun. Yaşadığınız bir problemi nasıl çözdüğünüz konusunda örnekler verin.
- Varlığından mutluluk duyduğunuzu, sevginizi ona hissettirin.

Bu Dönem de Alınabilecek Sorumluluklar

- Öz bakımını üstlenmek (banyo yapmak, diş fırçalamak, kıyafetlerinin temizliğini takip etmek).
- Akademik takibini yapmak (odasını düzenli tutmak, ödevleri takip etmek, sınavlara çalışmak, tekrar etmek, çalışma programı hazırlamak).
- Okul kurallarına uymak.
- Arkadaşları ile aktivite planlamak.
- Ev işlerinde görev almak (bulaşık makinesini boşaltmak, marketten alışveriş yapmak, kendi yatak çarşaflarını değiştirmek vb).

REHBERLİK POSTASI

#EğitimEyüboğlu

Kaynak

- Yavuzer, H. (2005). Gençleri Anlamak. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Rita, E (2003) Sorumluluklarını Geciktiren Çocuklar. Kariyer Yayınları